

FRIZE

Revistă lunară de literatură și cronică

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV. Strada Lungă No. 160.

Exemplarul 4 Lei.
Abonamentul 50 lei anual.

Emanoil Radian

MIFOȘCA *)

S'a întâlnit cu Ana, așa cum a fost vorba, lângă baracă. El sosise de câteva minute și-o aștepta, așezat jos pe butuc. Când o zări sosind pe cărare, cu aerul ei misterios, se ridică fără voie în picioare și-o așteptă așa. Barba îi tremura puțin de emoție și-avu un zâmbet luminos, de bucurie moale, pe toată fața lată și brăzdată de dungii adânci. Îi strânse mâinile și-atunci simți o groaznică ciudă pe toată viața lui de câine, rămas vădov de-atâția ani, pe apa asta pe care-și petrece viața, pe toți peștii burtoși, cari-au rămas în lotcă să-l aștepte. Femeia îi lua cu o mână blândă, tot mîlul depe suflet și tot răul i se scurgea din piept undeva, rămânând cu sulletul gol, umed de emoție și uneori așa de tânăr, ca în adolescență, când semăna cu o mladă de răchită.

— Mă aștepți de mult ?

— Acum am venit, răspunse el grăbit și nepuținând să-și stăpânească mâinile care tremurau.

Felul ciudat cum îl anunșase, prin copilul lui Piotr Pavlovici și aerul misterios cu care se înconjura, îl nedumerau deopotrivă. Ana își aranjă părul sub tulpă, cu o mână dibace. Era ca întotdeauna, numai că de data aceasta aproape de dânsul: înaltă, voinică, cu pieptul strâns în fustă, cu privirea albastră, luminoasă și limpede. Acum colțul buzelor începu să-i tremure. El o pofti să șadă pe butuc, dar ea rămase în picioare și se întoarse cu fața jumătate spre lac. De câteva ori cercetă baraca din ochi.

— Nu-i nimeni pe aici, spuse Mifoșca, înțelegându-o din ochi.

— Dar a fost azi cineva ? întrebă.

— Mișa, răspunse el. A fost astă dimineață înainte de a pleca pe lac. Mă aflam dincolo, pe ostrov și l-am cunoscut după umblet.

— Va-să-zică a fost Mișa ?

El o privea puțin tulburat, neștiind ce să răspundă.

— Ascultă Anuișca, trebuie să-mi spui. Și ce dacă a fost Mișa ?

— Nimic, numai așa, am vrut să știu, se feri femeia privind spre lac. Tăcură o bucată de vreme. Mifoșca se uita la pieptul ei, la gâtul rotund și neted și întâlnindu-i ochii albaștri, fu cutremurat până în tălpi, atâta tinerețe încă mai rămăsese întrânșii, până acum la patruzeci de ani. Nici o adâncitură pe față, numai la colțul ochilor o dungă spre tâmpile, care prelungea amplexarea neașteptată a ochilor luminoși.

În acea clipă Mifoșca se gândi bine la Ana și sângele se desfăcu în vine, șerpuitor.

Ea aștepta poate ceva, căci rămăsese în aceeași ținută, la fel de liniștită, cu buzele umezite din când în când de vârful limbii și cu respirația ei caldă, egală. Mifoșca o apucă de braț. Ea tresări și-și întoarse privirile pline de spaimă spre el. Îi văzu ochii, îl ghici, trecu printrânsa un zâmbet amar și totuși adânc de dulce, dar se răsuci iute, lovindu-l peste mână.

— Stai, șopti cu un glas stins.

— Anuișca, făcu omul rugător și întinse brațul din nou după dânsa.

— Stai pe loc, spuse ea din nou, acum cu un glas trezit din amorțeață. Ascultă Mifoșca. . .

Dar tăcu iar câteva clipe. Apoi îl privi pe sub ochi, aplecând capul puțin pe spate.

— Știi că Liuba trăește cu pictorul? Am venit să-ți spun. Mi-a spus și mie eri Mișa. Intrase în biserică să vadă dacă mai e nevoie de ceva. Liuba stătea cu spatele și era goală. El i-a luat bluza albastră. Mi-a spus c'o s'o aducă aici la baracă, s'o arate satului duminică.

Lui Mifoșca îi tremurau genunchii și-i clănțăneau dinții în gură. Totuși putu să râdă.

— Haida, haida; te întreci cu gluma cățea, mormăi printre dinții strânși. Și dădu s'o apuce din nou de braț, învingându-și sleirea care l-a înfășurat din cap până în picioare. Femeia se lăsă aplecându-și capul pe pieptul lui, cu multă supunere, dar ca și cum gestul acesta de dăruire îl mulțumi prea dintr'odată, o respinse imediat cu brutalitate, strivindu-i cu ciudă palmele, în palmele lui umede,

-- Haida, Ana, ai glumit? se rugă, având fruntea încinsă de broboane de sudoare.

— Să căutăm atunci, spuse ea cu spaimă. Să căutăm bluza. Și tremura tot timpul cuprinsă de un fior rece. Se gândea c'o să afle Mișa. Mifoșca, împinse numai cu numărul ușa dela băracă, ce era prinsă într'un cârlig de salcie pe dinăuntru și intră. Li primi o duhoare de pește împuțit și trebuiră să desfunde cele două ferăstruici ca să poată pătrunde un fir de lumină și de aer curat. Era un singur pat într'un colț, acoperit cu papură uscată, apoi un năvod rupt care aștepta timpul să fie cârpit și un hârdău în care se descompuneau pești uitați. Omul scociori încruntat colțurile, căută pe sub pat, apoi pe poliță. Ana era mereu lângă dânsul, supusă și cu aceeași teamă pe care n'o mai stăpânea.

— Mifoșca, dar n'ai s'o omori?

Punea mereu mâna pe brațul lui, dar el se scutura de ea, ca de un lucru pe deplin netrebuincios. În sfârșit găsi sub papură, alături de o haină veche, bluza albastră. O ridică în lumină, o privi o bucată bună de vreme, așa cum făcuse Ana eri seară, întoarsă pe toate părțile și sfârși prin a se rezema de Ana ca să nu alunece. Ana îl scoase afară și-l așeză pe butuc. Ea rămase lângă el, în picioare, gândindu-se că ușa ar trebui închisă. Seara era destul de transparentă. Se vedea celălalt mal al ostrovului și florile stelelor pocneau una câte una.

— Ascultă Ana, vorbi mai târziu Mifoșca. Bluza asta a luat-o Mișa, spui? Și fără să aștepte vreun răspuns, continuă mai încet cu un glas foarte obosit: așa dar Liuba, Liuba...

Ana se așeză lângă el, aplecându-se peste fața lui, până când, deșteptat din toropeală, omul se ridică băgă bluza într'un buzunar dela pantaloni și coborî cu pași mari, dâmbul malului.

— Ana, strigă el de jos, dintre păpuriș. Eu mă duc acasă de-acum. Îți mulțumesc. Când mai ai treabă, trimite băiatul. Și plecă, cu spatele frânt, târând picioarele, fără să fi băgat de seamă că Ana a plecat imediat după el, în fugă, pe aceeași cărare, fără să-l ma

audă.

Ajuns lângă lotca încărcată cu pește, care-l aștepta priponită de o salcie, o deslegă, își sumecă pantalonii și după ce făcu trei pași în apă, o răsturnă, vărsând toată încărcătura. Peștii pluteau acum în toate părțile, cu burțile albe spre cer, târâți în întuneric de valurile mici și egale. După aceasta Mifoșca se așeză pe mal, își scoase luleaua și-o aprinse cu cremenea. Fumând se gândea la Liuba și-o înjura în gând cu ciudă și durere.

Apoi se sculă și luă drumul satului.

* * *

Dintr'o singură privire aruncată în jurul odăii plină cu fum și pardosită cu scuipat și coji, își dădu seama că Mișa nu era acolo.

— Pe cine cauți? îl întâmpină cârciumarul.

— Mișa n'a fost pe-aici?

— A plecat de vreun ceas.

— Și n'a spus unde se duce?

Cârciumarul ridică din umeri. Mifoșca ceru un pahar cu rachiu. Îl bău repede și nu-l plăti. N'avea timp.

— Dar ce ai Mifoșca? Uite ce murdar ești pe mâini! Ori n'ai terminat cu evreul?

— N'am ce termina, răspunse acru acesta eșind fără să dea bună seara. Lângă scări se opri încurcat. Acum ce avea de făcut? Se gândise la întâlnirea cu Mișa: „uite Mișa, am avut puțină treabă în baracă și-am găsit bluza asta albastră. Nu-i a Liubei? Că tare seamănă cu a Liubei!“

Dar Mișa nu era la cârciumă. Cine știe pe unde a fi haimanaua acuma? Ca n'are casă, n'are masă, n'are stăpân. O haimana! Și la gândul acesta, că Mișa e o haimana în care nu poți avea încredere, furia i se potoli puțin.

Dar acasă nu avea ce căuta. Mai întâi trebuia să știe tot. Dela Mișa, apoi să vadă cu ochii lui și numai după aceea, va judeca ce e pe făcut. Se gândi că poate vor mai fi încă la biserică. Știa, ca pictorul lucrează câte odată și seara, numai cu carbunele, rămânând ca a doua zi să coloreze. Atunci se îndreptă spre biserică foarte grăbit. Prin mijlocul satului, șanțul abia mai era puțin umed și pe fundul lui curgea un fir subțirel de apă, căci în ultimul timp fusese secetă.

Întâlni pe fata cea mică a lui Piotr, căreia nu-i răspunse la bună seara. Prin fața casei primarului aproape că fugea și încă după 100 de pași se găsi lângă gardul bisericii. Inima îi bătea să-i sară din piept și se sprijini de poartă, până își reveni (prea alergase ca un smnitit). Apoi deschise poarta pe care o uită deschisă și trecu cu foarte multă băgare de seamă printre cruci, deși își dădea bine seama că nimeni nu-l vede. Lângă biserica veche, mai făcu un popas. O arătare neagră săgetă prin fața lui, pocnind din aripi.

Atunci o imensă teamă îl sfârtecă. Privi de jur

împrejur o scăpare, dar brațele negre ale crucilor, înțepenite, făcuseră un lanț, peste care nu putea trece. Apoi scândurile dela spatele lui trosniră; fără să-și dea seama că trosneau din cauză că se înțepenea în ele, se ghemui între umeri și între scândurile putrede și mai tare și toată pustietatea acei părți îngrozitor.

Se lăsă atunci cu binișorul în jos, așezându-se pe pământ. Cântă o cucuvea. Își dădu seamă cine cântă. Urechile îi pocneau însă și-și vârî unghiile în palme. Stătu câțva timp cu ochii pe cer ascultând linișea calmă, un vântușor trecând pe sus și începu să se potolească.

Se temea acum să nu-l fi auzit cineva și să-l prindă în halul acela rușinos. Cu mișcări încete, se lurișă pe lângă aceleași morminte, fără să le privească și ajungând lângă porțiță o tuli într-o fugă din care să opri abia lângă drum. Venea cineva. Se făcu, ducând mâna la gură, că tușește și-și continuă drumul. Era Ana. Toată încordarea plesni întrânsul. Zâmbea cu un aer învâgător. Dar tot atunci, dintr'un adânc nemăsurat se revoltă o furie nestăpânită, o ciudă aprigă, împotriva Anei, când îi văzu fața și ochii luminoși. Numai Ana i-a pus tot răul în inimă, i-a picurat toată otrava și l-a încurcat în păenjeniușul acesta, din care de câte-va ceasuri nu mai scapă.

A fost prost să creadă o poveste. Liuba? Unde

e fată, în tot satul, mai cuminte ca Liuba? Și fiecare gând, îl infierbânta. Fără să-și dea bine seama o apucă de umeri și începu s'o sgâlțâie cu violență.

— Na, spurcăciune, na, cătea!

Femeia se împotrivi, dar nu reuși să se descleșteze.

— Mifoșca, lasă-mă: uite m'a trimis Mișa să te caut, Mifoșca, n'auzi?

Mifoșca n'auzea! Glasul ei plângător îl scotea acum din sărite. O bătea cu pumnii peste piept, peste umeri, în spate, până reuși s'o pună grămadă jos, la picioare.

— Na, să te sature de minciuni, cătea, spurcăciune. Ana se strânsese lângă picioare, cu ochii inundați de lacrimi, fără nici o vlagă. Scâncea ca un copil mic și gemea de câte ori pumnul omului îi intra în carne, fără mliă. O bucată de vreme nu mai simți nimic. Se ridică încet, cu greutate, îndreptându-și șalele. În acea clipă, deși chinuită, în adâncul inimii, recunoscu în suferința acestei bătăi, dragostea, de care se îndoise până atunci, pentru Mifoșca și un nou val de plâns o cuprinse, dar nu de durere, ci de o fericire nespuse de mare.

EMANOIL RADIAN.

Niculae Cantonieru

Noapte mare *)

La „Național“, câteva mese, la cari mușterii obișnuiți își înfulicau cina, gemeau de bunătați. Se mânca rusește. Aerul încă respirabil, era aromat de suvițele proaspete ale fumului albăstrui ce se incolăceau lenș împrejurul candelabrelor.

Noaptea atunci începea.

Muzicanții își acordau instrumentele, scoase din cutii capitate, cu mare grijă. În mijlocul lor Ghidale privea insistent prin ochelarii sticloși, salutând adânc și important clienții cari intrau pe ușa din stânga.

La bufet patronul oficia aruncându-și privirile severe la candela ce pălpăia jucăușă deasupra capului, împrăștiind lumină roșie de local rău famat.

Când am intrat toate privirile s'au aruncat asupra-mi: ale clienților s'au aplecat repede în farfurii, desamăgite că nu pot întâmpina femeile ce întârziu în noaptea aceea; ale patronului bucuroase ca întotdeauna. Ghidale, mi-a răs larg și familiar, conducându-mă din luminile lentilelor pe dinaintea meselor de lângă estradă, la care ezitam să mă așez.

După ce m'am instalat, din spatele lui Ghidale s'a arătat capul de adolescent al secundului, care m'a pri-

vit serios cu ochii mici, negri ca două bobite de bozie. Târziu când uitătura aceea insistentă începuse să mă intimideze, făcându-mă să aplec fruntea ca un vinovat, un surâs i-a fluturat pe obrajii ofiliți de nopțile pierdute și privirea i s'a lăsat pe vioara ale cărei coarde au sdrăngănit o gamă repezită. Am oftat ușurat. Vedeam întotdeauna în ochii copilului imputări pentru prostiile ce le făceam în acel local.

Mi-am numărat banii și am comandat chelnerului, ce-și făcea de lucru pe lângă mine, obișnuita sticlă de vin „Tatarachin No. 20.“ Nu aveam gust de băutură dar nu vroiam ca tristețea să pună stăpânire pe mine și încercam toate mijloacele să alung toropeala ce-mi apăsa trupul.

Imi frecam mâinile una de alta, bătându-mi obrajii subțiri care sângele nu mai circula, vrând să mă conving că exist într'adevăr. Afară frigul se întetise. Oamenii intrau unul după altul grăbiți și infrigurați. De câteori ușa se da de perete, pe dedesubt se strecura un val de aer rece, care mă înfiora.

Pela ferestrele luminate anemic au început să danseze fulgi firavi de zăpadă. Un chelner a vârat în soba înaltă cât o statuie două lemne grose, iar patronul a mai aprins câteva becuri.

*) Fragment dintr'un roman ce se va numi „Regimentul 3“

Sorbind din paharul ce-mi fusese umplut fără să prind de veste, m'am strămbat ca în urma unei doctorii amare și-am îndoit vinul cu apă. În curând m'am simțit strein de restaurantul acesta, unde eram nelipsit, parcă trenul unei călătorii imaginare m'ar fi lăsat într'un oraș depărtat. Deși toți oamenii ce-mi forfoteau împrejur îmi erau cunoscuți, mă uitam la fiecare mirat și întrebător ca la exemplare dintr'o speță necunoscută. Orchestra începuse să cânte, dar eu nu auzeam nimic. Vedeam cum arcușurile mângăiau coardele iar capul lui Ghidale se apleca grotesc într'o parte și'n alta, dar deabia îmi dădeam seama de faptul consumat pe scândurile cu preferenții de scenă. Imi lipsea ceva: un punct de sprijin cu ajutorul căruia trebuia să dau un sens existenței și să-mi concretizez ființa pământeană care oscila între realitățile în mijlocul cărora mă aflam și neantul ce-l întrevedeam nebulos dar îmbietor.

M'am uitat împrejur să văd pe cineva de care să mă apropiu până va trece noaptea aceea ce plutea în jurul meu ca o amenințare. Două femei, obișnuite ale „Naționalului“ mi-au râs profesional, aduncându-mi aminte de nopțile pierdute și de chefurile ce le detestam întotdeauna numai după ce treceau. M'am făcut că nu le cunosc și privirea mi s'a dus dincolo de ele sfredelind peretele.

Dela un timp toată atenția am dat-o ușii. Auzeam pașii mușterilor cum se târșăesc pe mozaicul sălii, și urmăream în gând mișcărilor pe cari le făceau ca să-și desbrace paltoanele. Când picioarele li se puneau din nou în mișcare mă agitam, svârcolindu-mă pe scaunul ce scârțâia nervos, iar când se mișca mânerul clanței, ceva sărea în mine oprindu-mi respirația.

Cu toate că-mi dădeam seama de gândul illogic ce-mi cuprinsese creierii, așteptam ca la fiecare intrare să văd apărând pe Nina însoțită de Lică.

Parcă-mi vedeam prietenul sgribulit pășind larg spre sobă să se încălzească, iar Nina așezându-se în fața mea și aruncându-mi schiade furișate tainic din ochii violeți.

Cu cât absurditatea speranțelor îmi apărea mai evidentă, cu atât mă încăpățânam să tresar la fiecare intrare.

Ghidale prinsese rostul neliniștii mele și ca să mă distragă tristeții ce se accentua, începuse cântecul săltăreț provocator infailibil al veseliei din fiecare noapte

Era un cântec barbar, ca dansurile popoarelor primitive; câteva note simple ce se amestecau și repetau într'o goană neînfrănată, provocatoare de amețeli și răscolitoare de instincte nebănuite. Îți venea să chiui, să sări în sus și să pisezi pământul cu înverșunare de animal infuriat.

Cred că era un dans căzăcesc sau cerchez pe care Ghidale îl împământenise și de care se folosea ca să atâțe chefurile de pomină ale localurilor pe unde trecea.

Vedeam cum arcușurile se poartă dement în toate direcțiile scoțând sunete sălbatice, auzeam loviturile năprasnice aruncate în scaune, în crusta pianului și în contrabas, dar rămâneam grav parcă aș fi asistat la un concert religios.

Singurul cuvânt al cântecului, ce revenea obsedant dela început până la sfârșit, îmi intra în urechi molcunit ca un ecou îndepărtat pierdut în văgăuni de ere preistorice:

„Călăreții, călăreții, călăreții, călăreți“ și apoi iar „Călăreții, călăreții, călăreții, călăreți“

Omagiul adus peste vreme și spațiu cineștie cărui trib necunoscut ce-și încăleca sirepii dealungul nesfârșitelor stepe rusești, se transformase în înțelegerea lăutarului într'un imn al petrecerilor destrăbălate. Și oamenii îl înțelegeau cum li-l cânta Ghidale.

În vacarmul pe care cântecul îl deslănțuise nu mă mai simțeam stăpân pe mine. Trebuea să părăsesc localul ca să scap de nesiguranța ce începuse să mă chinuiască, ori să mă mbăt ca să mi se pară naturală toată comedia grotescă, provocată de băutura desfășurată în jurul meu

Am turnat sifon peste amestecul vechi și înainte de a-l bea, am încălzit paharul în palmă. Mi-am dat atunci seama de marea deosebire dintre răceala paharului și căldura mâinii mele. Când mi-am pipăit obrazii temperatura lor mi-a ars mâna și tot atunci am simțit gâtul și buzele uscate. Am băut paharul pe nerăsuflăte și pe urmă încă unul. Când îmi turnam pe al treilea, ușa s'a deschis larg și o femeie voinică a intrat fanțoșă parcă ar fi vrut să spună: iată-mă, am sosit!

S'a oprit o clipă în prag cercetând toată încăperea ca și cum ar fi căutat pe cineva. Un mușteriu a strigat tare „închide ușa“ pe urmă a mai spus ceva ce nu s'a înțeles bine. Femeia a asvârllt clanța care s'a prins de ivăr cu pocnet de armă.

Din acea clipă n'am mai așteptat nimic și pe nimeni. Privirea și gândurile mi-au rămas la crupa formidabilă a femeii, bogată ca la o iapă de tracțiune. O mai văzusem și altă dată făcând trotuarul prin fața băncii cu lei, ori aci în local, întotdeauna în tovărășia mușterilor dubioși, plutonieri, vagabonzi și pești care-o părăseau imediat ce te uitai mai mult la ea. Chelnerul s'a apropiat de mine și turnându-mi vin mi-a șoptit cu taină de proxenet:

— „Asta e cu noroc dom' mușchetar, are o căutare... să fiu al dragului. Uite la ea că e plină, mă mir cum dracu e liberă azi“. Femeia mi-a zâmbit, dela masa de peste drum unde se așezase, și atunci am văzut că-i lipsesc dinții de sus. Semăna cu o țărancă sănătoasă, iar pălăria pleoștită în părți aducea cu o legătură de cap, întărind și mai mult acest aspect. Era îmbrăcată într'un palton mare de pluș ieftin care lucea pe forme. Trebue să fi avut vreo patruzeci de ani.

În schimb avea o față roșie și bucălată ca de

copil bine hrănit. Nu știu de ce femeia aceasta mă interesa. Poate din cauza contrastului dintre naivitatea ei ce nu se putea ascunde în dosul unui surâs studiat, și profesiunea cu care se îndeletnicea, sau poate din cauza vârstei înaintată. Era cea mai matură dintre prostituatele orașului. Decâteori, o întâlneam vream s'o opresc, dar amânăm mereu. Când trecea dincolo de mine aveam impresia unui lucru valoros pierdut din vină proprie. Nu mă gândeam la dragostea ei, căci mă înfioram numai privind-o și imaginându-mi-o desbrăcată.

Deși zâmbia câteori ne întâlneam, puneă ceva amical în acel zâmbet și bănuiam că nici ea nu se gândeste la animalul din mine. Altfel m'ar fi oprit și mi-ar fi propus, așa cum proceda cu ceilalți clienți. Fără să mă gândesc, eventualitatea unei apropieri între noi era exclusă dela sine.

Socoteam tocmai că în seara aceea am găsit prilej bun să vorbesc cu această pensionară a amorului, dela care mă pregăteam să ascult lucruri interesante. M'aș fi apropiat de ea deslegat de orice gând ușor.

Priveam lung calculându-i anii, când același chelner a venit să-mi ceară din partea ei un șpriț.

I-am turnat, bucuros de coincidența gândurilor noastre, nebănuindu-i intențiile. O credeam și pe ea dispusă să stea de vorbă cu un om dela care nu așteaptă un profit.

Tocmai mă pregăteam să plec la masa ei, când femeia a băut vinul și apoi mi-a făcut din ochi scoțând limba și mișcând-o cu înțeleș în fața buzelor.

În mine s'a topit toată intenția trupului ce da să se ridice și deodată m'a cuprins o mare rușine și un dor de fugă. Se întorceau așa de neașteptat lucrurile, încât eram amețit ca în fața luminii după un vis apocaliptic. Când m'am uitat spre femeie i-am văzut gura mare fără dinți deschizându-se spre mine ca poarta infernului și sexul ei enorm și pârșos plutind deasupra mea ca un tavan gata să se prăbușească. Mi-am deschis gulerul care mă sufoca și după-am aruncat cinci hârtii pe masă am alergat în noapte. Când am dat peste frigul de afară m'am desmeticit. M'am întors în vestibul unde mi-am îmbrăcat macferlanul și pe urmă am pornit calm spre casă. La colț m'am oprit. Ningeă cum se cade dar fulgii se topeau imediat ce luau contact cu pământul îmbibat de apă. Era frig și palele de vânt clătinău firmele prăvăliilor. Pe stradă nici țipenie de om. Am strigat odată tare, ca să acopăr vântul: „Birjar“, și am ascultat cum glasul mi se duce în vale peste vârfurile caselor posomorâte.

Nu mi-a răspuns nimeni, nici n'a venit nimeni. De departe se auzeau bocăniturile păzitorilor din piață, însoțite de strigăturile rusești menite să sperie hoții: „Te văd, te văd.“

Am plecat în josul Alexandrowscaiei și am mai strigat odată mai încet și fără speranță:

— „Isvoscic“, dar ecourile aceleiași pustiu mi-au răspuns.

După-am făcut o bucată bună de drum am auzit în spatele meu pași fermi ce căutau să mă ajungă. Nu m'am uitat îndărăt dar când am ajuns în dreptul soborului mi-a trecut pe alături femeia dela „Național“.

A întors capul spre mine și a bombănit ceva neînțeleș. Am mers mai încet lăsând-o să se depărteze, dar în colțul străzii Gogol s'a oprit strigând precipitat

— „Isvoscic, isvoscic.“

În întuneric s'a auzit o tuse, apoi scârțaieturile trăsorii și la urmă un bici căzând năprasnic peste globa ce se desmorțea prea încet. Trăsura s'a oprit în dreptul ei, dar nu s'a urcat.

Mi-a făcut un semn cu mâna și m'a invitat:

„Este pentru dumneata“.

Între drumul pe jos până la Buicani și ofertă, am ales pe aceasta din urma. Când am vrut să mă sui femeia m'a apucat de braț și s'a rugat miorlăit: „merg și eu“,

— Unde?

— Staboiu.

M'am scuturat ca de un fior și am ridicat mâna, dar m'am oprit la timp. I-am aruncat numai o injură răută groaznică pe care-o învășasem dela Poltoratzchi, injurătură ce nu se poate traduce, și am pornit. Când m'a izbit curentul mersului, m'am uitat înapoi. Femeia rămăsese în mijlocul străzii bătută de vânt și lapoviță.

Am oprit birjarul și-am chemat-o. A venit bucu-roasă într'o fugă de rață bătrână. Cu cât înaintam cu atât frigul mă cuprindea. Mă înfășuram în mocferlanul subțire dar nu reușeam să mă încălzesc. Dinții îmi clănțăneau ca trepidațiile motoarelor. Cursa mi se părea prea înceată. Calul avea mers inegal. Când vizitiul îl croia, se repezea în ham dându-ne isbituri în spinare, apoi cădea în trap monoton Drumul era lung și urca spre dealul viilor. Becurile din mijlocul străzilor rămăneau în urma noastră ca niște stații. Luminău întâi calul costeliv căruia-i puteam număra coastele, se urcau pe vizitiul ce făcea impresia unui bloc de granit necioplit, apoi ne luminău pe noi, treptat dela picioare spre cap și la urmă cădea dincolo în spatele coșului. Vedeam cum femeia căuta atunci să-mi vadă fața și cu timpul mă cuprinsese mila de ea și curiozitatea dela început mi se redeșteptă. Îi simțeam căldura corpului mare și profitam de fiecare hop ca să mă apropiu de ea ca de un adăpost.. Când coboram panta spre casă s'a aplecat în dreapta și a vărsat cu oticniri adânci. Birjarul s'a uitat înapoi și și-a bătut supărat calul.

— „Te-ai îmbătut“ i-am spus disprțeuitor. Și-a întrerupt operația și a răspuns repede, cu glasul indignat:

— „Nu, nu, este dela copil“.

Aurel Marin

C A L M

Orice călătorie mai durează
După ce pașii noștri au amuțit,
Zadarnică și minunată ca poeții
Cu inimă de trandafir și glas de cuțit.

Hazardul întinde zone albastre,
Pașii se îngroapă în ele oricum;
Eterne și alte imaginare
Potece afluind spre un drum.

Nu ne rămâne ca în flaut
Sunetul tremurat odată.
Numai o călătorie ne îmbie
Mereu. Și spre moarte odată.

Noi nu ne gândim la literatură,
Inspirația ca pe o economie
O purtăm în pantofi de atlas
Pentru pașii sgomotoși cari fură
Urmele, umbrele voastre.

Legăname, — ochii vă surprind
De câte ori ne ghiciți glasul,
Poeți cu poezie de colind,
Visători incorigibili! Carnea
Noastră e albă. Nervure albastre
Duc fiorurile noastre.

VAGABOND

Călătoria lui zadarnică oriunde
Pe drumurile prăfuite de seară,
În cimitirile unde morții
Dorm îmbățați de flori,

Or la casele
Unde oamenii s'au închis
Ca să nu pătrundă prietenii.

Pretutindeni nici un
Refugiu pentru o singură oră.

Mergea în neștire. Inima-i
Plină de raze și de femei
Nu și-o mai putea duce
Atâta de grea.

Moartea-i cântă de dragoste;
când adormea, îl alinta.

Și era fericit că nu e poet!

BCU Cluj / Centru University Library Cluj

NU

Voi închideți ochii ca un elogiu,
Voi nu vedeți oleandrii tremurători,
Caliciul scump al gurii cum vă caută,
Și apele de flori inundând, inundând . . .

Să vie bruma. Vom ceti, vom scrie
Atunci. Și târziu și zădarnic.

Cocorii vor trece în fiecare toamnă.
Poeți, ați uitat undeva câte o doamnă!

Mircea Pavelescu

D e d i c a ț i e.

Lucia.

Nu, niciodată afară din mine
prin sudorile de fum ale grădinilor
aici în noi înfrunzesc medalioane triste
cu ochii prelungiți până'n ramă.

Nu, niciodată fruntea mea n'a fost intactă
de salvele cenușii ale plânsului;
numai pe tine te caut în orașul cu munți
alături de semnul tacit al țigărilor pe buze.

Și întotdeauna inima mi-e ca un buzunar
[cu alune
pe care le dăruiesc la masa prietenilor,
totdeauna vibrează în mine argintul tău
risipit peste nămolul poemelor mele.

Ioan Ștefan

Epistolă

*Iubirea mi-o vezi în vorbele ce-s
calde cum aburii de supă:
doar sufletului cuvintele mele sunt oglinzi,
să-ți despletești privirea cum ape sub șalupă.*

*Crede, Maria că-ți iubesc umerii moi
ca de sugaci, niște albe burice,
și ți-aș suge din gemenele buze aroma
cum din uger țărâncea laptele'n ulcice.*

*Pulpele crescute ca o burtă de vioară
și părul, lumina din față și ochii din mers
pântecul purtat armură de scut
nu-s vrednic să-ți cuprind în vers*

Horia Ghlea

Stăteau munții...

Stăteau munții tăcuți sub așteptări...
Sună de timp pădurea ca o harmonică.
Neliniștea creștea din bălți clocită și rumică
Trestiiile de argint adiau plecări.

S'a deschis un cer neștiut ca un port
Corăbii întunecate au pornit-o în larg.
Fiecare exilând o stea pe catarg;
Cel pe care-l doreau și lipsea era mort.

De cântecul său câmpiile erau supte
Și grunzii de aur și iarba cenușie.
Deodată totul se aprinse ca o imensă făclie...
Ingerii cerului cădeau însă cu aripile rupte.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E. Ar. Zaharia

Somn la mănăstire.

*Această plapumă aduce-a trup femeesc.
Miroase-a săni rotunzi răscopiți de castitate
Ambrozia lenjurilor albe mă străbate
Și trupul adoarme trudit să nu-l mai trezesc.*

*Patul acesta curat aduce și el a femeec.
Perina mare e moale ca săni supși de copil.
Miroase cearșaful a fată, a svon de april
Și noaptea adastă sulcină culcată pe reci heleștee.*

*În așternut înfloriră pruni și toți trandafirii
Iar păcatele s'au stins din ceas în ceas
Câtă desmierdare tomnatecul popas
Imi aruncă'n suflet din taina mănăstirii!*

*Parfum și melopee. Miroase-a femeec curată
Chilia cu sfeșnic de lemn frumos înflorit.
Lumânarea sub pleoape-a pălpăit
Mireasma femeii rămasă sub plapomă'mbată*

Ștefan Baciu

Romanță.

În ceașca de lumină pe fund cu amintirea
Platanilor de carne ce-arome au sorbit
Plimbi feți frumoșii limpezi în plete cu
[zvâcnirea
Din inimi și din pumni plesnind de răsărit.

Resfiră părul ăsta ca pe-o perdea albastră
Din sângele meu tainic (din care eu l-am supt)
Și pune-l ca pe-o floare de umbră la fereastră
Lângă imensa țară ce din lumini s'a rupt.

Domniță aeriană, cu palme de răsuflet
Cu trupul de arome țâsnite din plămâni
Ca pe o rufă udă usucă-mă în suflet
Și-adoarme-mă în patul bucolicelor mâni.

Cronica

Reviste și moravuri literare în anul 1934.

Sunt multe lucruri pe care le-am păstrat pentru acest sfârșit de an. Lucruri dureroase, care ne macină și mocnesc pestilențial în revuistica actuală românească. Parte din ele au fost atinse și altădată în paginile acestei reviste. Le vom relua amplu pentru bucuria pe care ne-o procură totdeauna lucrul sincer, cât și pentru a încadra atitudinea „Frize“-lor în acest concert variat și pe numeroase tonuri (Înțelegem mai întâi prin revistă, mișcare, drum. Fiecare număr, fiecare lună trecută este un pas. Revista lasă o urmă, aceasta implică o poziție spirituală dela care orice abatere înseamnă curmare, frângere. Iată cum, prin definiție, revista exclude pasivitatea și dolcele farniente).

Incepem aceste rânduri cu bucuria unei izbânzi. Am asistat anul acesta la biruința totală pe care a obținut-o tânăra literatură. Prin apariția „Revistei Fundațiilor Regale“ oficialitatea își creia un organ de publicitate culturală. A fost, atunci, un moment de tenziune, de încondare. Primul ei redactor, regretatul Paul Zari-fopol, a înțeles timpurile și n'a șovăit. Se recunoștea dreptul la viață al unei generații, care lupta de zece ani, pentru întronarea unei noi mentalități și a unei noi îndrumări spirituale.

Rând pe rând această revistă publică pe: Barbu Brezianu, Al. Robot, N. Davidescu, Cicerone Teodor-scu, Mircea Străinu!, Teofil Lianu, Mihai Moșandrei Andrei Tudor, Victor Stoe, în ce au aceștia mai select în afară de proza lui Tudor Arghezi, Dan Petranșincu Barbu Brezianu, Lucia Demetrius și Anton Holban, semnează pagini de transfigurantă simțire, aducând în proză aportul de înțelegere nouă al unor realități trecute prin prisma unor oameni crescuți și îmbăiați în noua spiritualitate. N'am fi numit această recunoaștere, o biruință, dacă nu s'ar fi petrecut un alt caz, semnificativ, în arena publicisticii românești. E vorba de vechea revistă: „Convorbiri literare“, care a încercat în câteva numere o transfuzie de viață nouă, asigurându-și colaborarea fruntașilor noii generații. Când, la un moment dat, lupta acolo fiind fășișă, toți tinerii s'au retras, fără explicații și fără scandal. Lucrul a minunat (A fost poate panica „bătrânilor“, când au văzut recunoașterea oficială a „tinerilor“ și nevoia de a contra-balansa printr'o publicație „R. F. R.“-I, sau a fost altceva?) În orice caz, cei cari au rămas acolo, scot acum o revistă anchilozată, pergamentoasă, în care fosilele unei culturi se încăpăținează să rămână în acest deceniu cu mentalitatea anului 1910, în timp ce „R.F.R.“ este cerută și epuizată în primele zece zile dela apariție. În cele ce vor urma vom prezenta frontul revistelor românești, urmând aceste două căi. Cea dintâi, noua viață spirituală sintetizată într'o generație una-

nim acceptată și promovată, cealaltă, calea vechilor luptători. Dintre acestea din urmă, despre „Convorbiri literare“, care deține fruntea, mai adăugăm acum, că metoda numerelor omagiale nu-i aparține cătuși de puțin și că e rușinos să apelezi la subterfugii, la lucruri laterale, numai pentru a întreține o publicitate de complezență (vezi: numărul închinat lui Al Odobescu).

La Craiova a reapărut acum câteva luni „Ramuri“ sub aceiași direcție a lui C. S. Făgețel. Suferind de o debilitate ce se manifestă în proză ca și în poezie, în articol de ideologie ca și în cronică, va sfârși curând prin a abandona, înconjurată de indiferența publicului și a cronicarilor. În sfârșit, cu „Adevărul literar și artistic“ lucrurile se schimbă puțin. Având o continuitate în apariție de înoidiat, a reușit să-și creeze o oarecare popularitate. (Mărturisesc că și eu întrețin această popularitate în speranța vană, că voi găsi cândva ceva revelator !!) Avem credința că cei dela conducerea „Ad. lit.“ s'au lăsat pe mâna publicului, aranjându-se după gustul lui totdeauna mediocru, lipsind astfel detașat de educator spiritual și cultural. Sport, șah, curiozități, justiție, justițiabili etc. Cronica femeii, primii pași din când în când perla vreunui vers rătăcit din întâmplare, iată ce conține „Ad. lit.“ Păcat de proza lui Arghezi și G. Călinescu.

Cu aceste trei reviste încheiem capitolul dintâi, recunoscându-le meritul de perseverență până la ultima picătură, pe poziția pe care rezistă. Deaftei singurul lor merit.

„Revista Fundațiilor Regale“ de sub actuala conducere a lui Camil Petrescu, e cea mai bună revistă, care s'a scris și se scrie în limba românească.

Cu fiecare număr nou, această occidentală publicație se atașa mai mult de problemele vieții românești, de preocupările artistice și culturale, încât până la urmă a reușit să fie ceea ce am așteptat dela dânsa: îndreptar spiritual, de larg răsuflet, putând sta cu mulți alături de orice publicație universală. Meritul cel mare revine d. Camil Petrescu al cărui spirit viu și omniprezent, întreține acel suflu de viață de care are atâta nevoie o revistă. Articolele care reflectă toate aspectele unei culturi, scrise într'o limbă minunată, cronica bogată, discuțiile abil conduse și ținuta ei occidental-severă, fac din „R. F. R.“ un magazin variat, bogat și indispensabil oricărei antene intelectuale.

Nu putem trece peste noul aspect al liricei lui Arghezi. Poemele publicate în „R. F. R.“ desvăluie nu numai pe artistul de multiple resurse, ci și pe meșteșugarul care preface în diamant orice intră pe mână sa cerească.

Nereușind a-și imprima o apariție regulată și pe-

riclitate în viața ei mai mult ca niciodată, revista „Azi“ se bucură de simpatia nelimitată a tinerilor. Ea rămâne ca prima încercare de a grupa forțele prea risipite ale unei intelectualități de elită. Ultimul număr nu ne-a parvenit; cunoaștem însă pe colaboratori din anunțuri. Am dori ca această revistă să rămână mereu un ideal spre care să navigăm cu elanurile noastre albe și să nu ne lovim de mediocrizarea ei prea timpurie. În „Vremea“ am găsit totdeauna faptul literar în mare cinste. Este cel mai bun săptămânal care apare, adunând în paginile lui tot ce este mai select și elevat. Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Pompiliu Constantinescu, Anton Holban, Pericle Martinescu și alții, iată steagul pacifist al publicații D-lui VI. Al. Donescu. „Reporter“ prin Camil Baltazar se apropie de regretata „Rom. lit.“ Acolo își scrie cronică literară Octav Suluțiu. La Oradea apare numai de câteva luni „Familia“. Urmând un drum ascensional, a reușit ca prin ultimul număr să se integreze în concertul celor câteva reviste amintite, din fruntea publicațiilor românești. În altă parte a acestei reviste (v.: „Revista revistelor“ vorbim despre ultimul număr primit la redacție.) Va trebui însă ca punct de onoare de acum ca toate celelalte numere să se mențină la înălțimea acestuia, dacă nu să și-l depășească.

Ajuns aici ne vedem siliți să împărțim restul publicațiilor în două, din nou: reviste bucureștene și provinciale. O facem mai întâi, fiindcă clasificarea există și fără voia noastră, din motivele pe care le vom arăta mai jos și apoi ca să facem plăcere celor din capitală, unde lucrurile sunt privite de obicei pe dos. Vom numai aceste deosebiri pe numele lor, fără jenă, spre marea noastră satisfacție în credința celei mai neîntinate din sincerități. Astfel, toată activitatea intelectuală tânără, a celor cari n'au ajuns la revistele sus pomenite (căci într'adevăr există trepte pe care scriitorul tânăr trebuie să le urce) este aservită unei mentalități speciale, pe care o numim capșistă, de moravuri detestabile. Lucrul se cerea spus încă de multă vreme. O facem acum la sfârșit de an, încheind bilanțul. S'a întâmplat s'o cunosc din auzite și personal. M'am înfiorat, cutremurându-mă, de duhoarea pestilențială a intrigilor, a urei și-a calomniilor care m'au invadat. Scriitorul tânăr din București nu publică, sau nu i se publică fiindcă are talent, ci fiindcă știe să perie, să perie cu pasiune și să injure cu aceeași pasiune, când roata norocului s'a întors. Nu se cunoaște aeriana prietenie, calmul unor discuții desbătute sub semnul unei conștiințe și-al unei obiectivități, care să facă din el viitorul îndrumător de suflete. Nu mă sfiesc să spun că d. Zaharia Stancu, prototipul unei asemenea mentalități, a primit să i se aducă elogiul cu carul în pagina pe care o redactează la „Naționalul nou“, pentru cartea tradusă din Essenin, fără să-i crape obrazul de rușine (Faptul că au fost proteste pe această chestie și că Ștefan Baljalarski a negat public paternitatea traducerii lui Zaharia Stancu, arată cât de neclară e Ches-

tiunea). Tot astfel „Antologia poezilor tineri“ e fructul prietenilor și nu al valorii celor antologați. Domnul Zaharia Stancu, deficitar în creațiile proprii (zilele trecute am citit că „Dinainta“ a trecut la tipar (pentru a câte a oară?) dar știu că sunt mistificări) se aranjează pentru posteritate (sau cel puțin pentru bătrânețe). Conduce o revistă, scoate antologii (ce l-a îndrăguit pe d. Stancu să facă o antologie?), are sub direcția sa o pagină de notițe la „Naționalul nou“ și prin aceste mijloace creiază. Creiază prietenii. Le simte după miros, ca un copoi, le adulmecă și strănută la picioarele lor: Să trăești. Ce faci Scarlat? Nu vrei să scrii despre traducerea mea? O public în „Naționalul“. Și așa s'a făcut prietenia. Altădată: „mă Matei Alexandrescu, vagmistrul și imbecilul m'a injurat“. (Un chibit care rezema ușa a auzit și-a prins gândul zâmbind serafic) A doua zi la redacție: „Am scris un articol împotriva lui Matei Alexandrescu“. Stancul îl privește pe sub sprâncene: „hm.“ Celălalt răspunde: sunt Vlaicu Bărnă Bravo Bărnă! A doua zi apare articolul fulminant, iar a treia zi o notiță din „Naționalul nou“ anunță că „cabane albe“ (cacofonia e inevitabilă), cartea talentatului poet Vlaicu Bărnă, va apare în colecția „Azi“. Și iată-l pe Vlaicu Bărnă poet, spurcând cu duhoarea lui, paginile unei reviste în care a scris Mircea Eliade: Șantier, Anton Holban: Ioana și Maria Banuș: Cântecul de legănat genunchii. Dealtfel d. Zaharia Stancu, a legat prietenie și cu bucovinenii, din a căror pleiadă vor rămâne câțiva autentici poeți. Iată cum se aranjează d. Zaharia Stancu pentru posteritate. Și mai e un regizor iscusit în București Poartă numele de I. Valerian și conduce gloaba cu numele de „Viața literară“. Acest domn Valerian a găsit un alt cal de bătae: provincia. Provincia neglijată, provincia uitată, provincia îngropată de ingrățitudinea celebrităților bucureștene (mai ales Ardealul!) A făcut d-sa operă de caritate și a scos la iveală, după imense eforturi, valorosul talent Dridri Goronița, romancierul Gh. Atanasiu și alți câțiva pe-aceiași măsură (l-a uitat pe d. Lucian Costin, poetul astral și tentacular, personalitate marcantă a literilor bănățene!) E inutil să adăugăm că I. Valerian este foarte prețuit de Provincia literară dar asta nu contează. Îi divulgăm procedeul, asemănător cu acela în care un bolnav apelează la plămân fals, fiindcă și d-sa este tot atât de deficitar în creații personale ca și colegul său Zah. Stancu. „Cara-Su“ e o nenorocire! Atotputernici, regizorii aceștia conduc în capitală și seamănă sămânță „prieteniilor“ și-a învrăbirii. Intre I. Valerian și Zaharia Stancu, între „Viața Literară“ și tot Zaharia Stancu. Cafeneaua intrată în sângele scriitorului tânăr, mocirlă pestilențială, moravuri care ne fac să ni se încrețească pielea de scârbă și de dispreț. Da: de scârbă și de dispreț. Nu te poți mișca în voe, nu-ți poți spune gândul care-l ai, fiindcă ce va zice cutare și cutare, d. Zah. Stancu sau I. Valerian? Știu că nu toți sunt așa. Știm că „Li-

tere" este un act de independentizare, o încercare de ridicare a aripilor pe cont propriu. Și acolo au fost neînțelegeri pe chestia șefiilor. După o vară de repaus a reapărut, înscriind pe pagina I numele lui: Aurel Chirescu și Matei Alexandrescu. Tinerii dela „Litere“ și-au asigurat colaborări frumoase, le lipsește însă atitudinea precisă și mai ales capacitatea cea sufletească de a se lipsi de interese în vederea lucrului comun pe care-l cere o revistă. Horia Fulger a scos un insignifiant bilunar „Așa“ de preocupări sociale. A trecut neobservat și a murit în fașă. Inconjurându-se de câțiva prieteni devotați poetul Ioan Georgescu a scos și anul acesta revista „Munca literară“ care a dovedit probitate în apariție și deși cu un cuprins uneori tern și mediocru a reușit să-și câștige locul pe care-l are. (Ne amintim astfel de rezultatu submediocru al unui concurs de poezie, cu premii mari în bani!) „Herald-ul“ lui Neagu a trăit cât un entuziasm de față mare. „Revista scriitoarelor“ continuă să apară odată la două luni și publică mulți tineri. Se cunoaște mâna prietenească a secretarului ei de redacție d. Teodor Scarlat. Are totuși demulte ori lucruri bune. Și cu aceasta am încheiat privirea circulară asupra revistelor din București. Nu vrem să spunem că trecând la cele din provincie n'o să ni se împiedece penița în smârcuri. Există o mentalitate provincială, asemenea celei capșiste cu manifestări reduse însă. Astfel nu putem înțelege și nu vom înțelege niciodată această desbinare a provinciei, această fărâmițare, care nu va da niciodată rezultate bune. Toate orașele au o revistă, toți trei-ii fac un bloc și scot două numere. Nu se adună sub flamura uneia pentru creierea unui front spiritual provincial, mult superior frontului capitalei. Căci într'a devăr scriind acestea, ne gândim la dezinteresul și entuziasmul pur pentru literatură, prietenia desbărată de interese, armonia discuțiilor și existența aceluiașor dumnezeesc, îmbătător, de seriozitate, cu care se sfințesc îmbrăcându-și umerii lor firavi. Cu alte cuvinte în cercul lor, dau drumul la toate ferestrele să intre lumina și soarele, li se dăruie lor fără precupețire E un elan cald, o însuflețire și o curățenie a inimilor în fața cărora te simți înduioșat. Am cunoscut acest elan. L-am simțit aproape și frate cu al nostru: fiecare scrisoare primită îl mărturisea. Iată pentruce provincia adăpostește elementele sortite unei izbâanzi. Căci în definitiv, toți sunt capabili să strângă rândurile. Toți gândim la fel. Pentru noi Mircea Eliade nu e un ratat, sau Petru Comarnescu un farseur pentru noi toți cei din glorioasa falangă a învingătorilor, păstrează o aureolă cerească, îmbrăcați în haina gravității lucrului înfăptuit cu cinste. Ne îndreptăm spre umanismul lui Mircea Eliade, ca și spre fervoarea caldă a lui Camil Petrescu. Credem în ei cu tot entuziasmul nostru juvenil pe care timpul îl va transforma în entuziasm creator. Aici se situează falanga bravă a bucovinenilor, aici revistele: 13, Caet, Caleidoscop, Lanuri, Cadran, Bloc, Meridian, Junimea literară, Foc tânăr, Plai, Flanc și altele.

Luându-le pe fiecare în parte ne întristează lucrul că bucovinenii, sfârtecați de mentalitatea capșistă, n'au reușit să înfăptuiască mai nimic anul acesta. În afară de plachetele apărute la „Iconar“ și-acele fără importanță, tinerii poeți și-au pierdut vremea certându-se pentru întâietate și suspectându-se pe chestia talentului. Au apărut numai două publicații anul acesta: „Plai“ (4 numere) și „Flanc“ (1 număr). „Mărțișor“ și „Argonaut“ s'au poticnit înainte de apariție. (Și totuși de-acolo ne-au venit deseori svonuri îmbucurătoare!) E drept că „Junimea literară“ a strâns în coloanele ei pe toți cei însemnați în frunte, dar singurul număr apărut ne face să ne gândim la bătrânețele falimentare ale bătrânei luptătoare din Cernăuți. Despre „13“ am vorbit în nenumărate rânduri, elogios. Ne e o consoră dragă și prețioasă. Mai mult discernământ în alegerea materialului și-o greutatea cronicii, ar pune marca de aur pe metalul prețios dintrânsa. „Lanuri“ e condusă de Mihail Axente și George Popa. Apare regulat: atât putem spune despre ea. „Caet“, „Cadran“ și „Meridian“ nu le cunoaștem. Le semnalăm din cronici. Celelalte au avut o apariție temporară; s'au scris totdeauna lucruri bune în ele. Dar mai presus de toate mărturiseau un entuziasm și o fervoare, în fața cărora spiritul critic se pleca (Foc tânăr, Flanc, Plai, Bloc, So4 H2, Caleidoscop, Flux). O publicație numai de poezie apare tot la Craiova și se subintitulează: buletin lunar de poezie olteană. O conduce L. Divarius. Suferind de un regionalism acut, adică, încadrându-se în sfera exclusivă a Olteniei, revista e slabă și încercarea conducătorului infructuoasă. „Brașovul literar“ consora noastră locală purtată sub aripa rece și vlăguită a lui Cincinat Pavelescu, localizează prin d. căpitan Ion Focșeneanu, metoda capșistă a prietenilor, nesincerității și cabotinajului. E totuși o revistă destul de bună. (Ardealul își are în revuistica românească locul lui aparte și de frunte) „Pagini literare“ (o reeditare în alt format a „Abecedarului“, pe care se apare că l-a sugrumat actualul director), prezintă o serie de talente în care întrevădem câteva viitoare nume. Printre ei Grigore Popa (prea încărcat în stil și voit confuz, dar nu mai puțin clar văzător) și-a făcut loc, depășindu-i. La Cluj „Gând-ul românesc“ al d. Ion Chinezu, luptă pentru izbânda aceleiași spiritualități ardelenene. Dintre poeții de-acolo, recunoaștem în Emil Giurgiuca un condei inzestrat din plin. Proza mai slab reprezentată dovedește refractarul sufletului ardelenesc, la o înțelegere globală și adâncă a vieții, elemente necesare unui prozator. Sibiul se manifestă prin două reviste slabe. În „Provincia literară“ organul asociației „Thesis“, publică un singur nume demn de reținut: dr. I. Popescu. Sibiu. Cât privește „Sibiul literar“, hârtia mizeră și tiparul deadreptul sălbatec, nu ne-a excitat niciodată curiozitatea (Dealtfel numai numele colaboratorilor ne-au fost îndeajunse.) Se pare că am epuizat lotul revistelor literare. Sunt însă câteva

publicații, în care interesul cade pe social, politic și cultural, mai mult decât pe literar. Astfel a apărut de curând, pentru a contrabalansa acțiunea revizionistă a maghiarilor, „Revue de Transylvanie“ și se găsește la al doilea număr. Această revistă menită să umple un gol resimțit de mult, scrisă numai în franțuzește pentru a putea corespunde scopului propus, e nu numai un magazin de cercetări serioase și bogate, dar și un demn reprezentant al românismului. Tot aici își găsește locul de cinste săptămânalul „Cuvântul liber“, în care primează preocupările de justiție socială. Spiritul de lealitate și sinceritate al directorului ei d. Tudor Teodorescu-Braniște și-al unora din colaboratorii săi, fac din „Cuv. liber“ o lectură indispensabilă. „Viața românească“ deslegată de destinele ei literare, îndeplinește noi destine, sociale pe un plan teoretic, abstract. Tot la București, apare „Societatea de mâine“ nu totdeauna interesantă și instructivă. Profesorul Axente Banciu, redactează în acest Barșov devenit centru de cultură, „Țara Bârsei“ cu articole ce din când în când poartă pecetea prețiosului și-a seriozității. Dezavuăm din toată inimă, proasta primire pe care ne-a făcut-o, literatul egal cu zero din d. Ax. Banciu, la apariția acestei reviste, ca și cum și-ar fi văzut periclitată existența și viața sa literară. A văzut d-sa acum câtă atenție merită literatura revistei sale! În sfârșit, Iașul cetatea cultura a Moldovei s'a înscris cu „Gândul vremii“ interesanta revistă a tânărului filozof Mihail Uță, unică în felul său. E o revistă căreia i s'a dat prea puțină atenție, asta datorită poate, tinutei modeste, dar nu mai puțin serioase, în care se prezenta. Alături de acestea se înscriu cu demnitate: „Prometeu“ a d. Ion Al. Bran-Lemeny „Progres și cultură“ organul asociației învățătorilor din jud. Mureș și „Plaiuri săcelene“. Ne lipsește ponderea necesară unui travaliu de clasificare al revistelor acestora. Ele răspund însă în chip firesc, tuturor gamelor de preocupări sociale și politice, dela o extremă la cealaltă. Ne bucură numai tonul sincer și civilizat care onorează o dezbatere, ori care ar fi păreri noastre personale.

Regretăm acum la sfârșit că n'am putut vorbi despre toate revistele; unele ne-au lipsit (au fost amintite la timp) din cauză că nu au solicitat și nici nu vor să solicite schimbul, altele au fost scăpate din greșala noastră (acestora le cerem scuze), iar altele deși cunoscute și știute, au fost trecute sub tăcere, ca neridicându-se prin valoare și preocupări deasupra unei limite minime pe care ne-am propus-o.

EMANOIL RADIAN.

Rumilia: roman de D. V. Barnovski Naționala Ciornei.

Ori ce s'ar spune, literatura zilelor de astăzi și-a multiplicat enorm aspectele și-a lărgit cadrele de preocupări, în așa fel încât o orientare prin smârcurile ei este destul de anevoioasă. Nu vrem să spunem că fiecare aspect are un demn reprezentant (e poate tocmai cazul de față), dar numai simplul fapt al efortului, îngenunche orice pesimism. Pe d. D. V. Barnovski îl urmărim de mult. Ne amintim astfel atunci, când vârsta împodobește cu o aureolă pură tot ce se scria, de un interview acordat „Adev. lit.“ în care declara ca literatura d-sale va însemna în acest secol, ceace a însemnat pentru secolul trecut reprezentarea lui „Her-

nani“. Ideile teoretice păreau a-i da dreptate. Apoi „Cărvunarii“ piesă istorică poate necorespunzând, prin atmosferă, întru totul adevărului istoric, cât și „Neamul Coțofănesc“, au desvăluit un scriitor de real talent. Cu „Rumilia“ însă, toate iluziile se spulberă. Consecvent ideilor sale sociale de regenerare a societății printr'un climat sexual de sincerități și ca mijloc al acestuia nudismul al cărui adept pasionat este, a încercat în „Ramilia“ o transpunere a planului teoretic în plan literar și a reușit o carte hibridă. Odată problema pusă așa, e fundamental falsă, căci a scrii un roman cu o temă dată este egal cu a face echilibristică pe tăiușul unui cuțit. Lucrul devine însă și mai greu, fiindcă temperamental d. D. V. Barnovski e un om sincer și pasionat, lipsit prin urmare de ochiul rece, de nichel, al autocriticii. Cazul Rumiliei ar fi fost mult mai eloquent tratat, într'un eseu de psihanaliză freudiană, de cât într'un roman. Schematic, voi expune acest caz și sunt sigur că oricine va ști să desprindă punctul pe care și-l propune d. Barnovski să-l evidențieze: răul social al moralei sexuale oprimate, de interziceri și prin urmare de refulări care are repercusiuni așa de mari în viața individului, încât duce în unele cazuri, până la moarte.

Clara Spinetti, pe curând bacalaureată, fată de o capacitate sexuală remarcabilă, a avut o adolescență tiranizată de o mamă neînțelegătoare. Copilăria și adolescența ei bogate în material sexual și întâmplări care convergeau toate spre un acelaș ax de efervescență sexuală, comprimate de prezența tiranică a mamei, transformă (sau sublimază) sexualitatea fetei (exact ca în Freud) în senzualism care e totdeauna daunător și îndreptă spre calea perversiunilor. Printr'o întâmplare banală ca toate întâmplările de acest fel, fata devine onanistă. Așa dar: iat-o pe Clara Spinetti, în pragul celor 18 ani, un conglomerat de refulări, în care fiecare scoică are închisă în capacele ei de sidef, o întrebare și-o problemă de interes capital. Primul șuvoi care va veni, va disloca conglomeratul, prilejuind o fărâmițare care va duce la desființare. O premisă. Cealaltă premisă: magistratul Filip Orsat, om de 40 de ani, numai puțin tiranizat în tinerețe de problema sexuală, dar timid și echilibrat totuși, face cunoștință Clarei. Își dă seama unde stă răul și încearcă printr'o terapeutică savantă de aproape șase luni, să deslege sirepii din trupul fetei, fără să reușească. (Să găsem aici singurele pagini citibile din roman, prin fervoarea pe care o pune autorul în această problemă a dragostei (Familia Clarei află despre lăgătura ei cu magistratul (legătură rămasă totuși la limită) și o silește să plece în străinătate, într'un pension. În acest răstimp. Filip Orsat face și el o călătorie în străinătate și descoperă nudismul. Inviator și întinerit prin acest mijloc, se găndește la Clara. O găsește printre nudiști deja și încă în pragul unei căsătorii cu un vechiu frecvent al centrelor nudiste, om sănătos, fără complicații, mascul.

Căsătoria ratează. Onanismul a făcut-o frigidă.

Nu poate participa la acuplare. Desperată, se sinucide: „răsbunarea sfântului tabu“!

Între timp pagini stupide, de sarjă socială, un tip imoral și libidinos: Chirițescu. Imposibilul: a victoriza, pagini absurde și înfățișat începutul cărții așa de prost scris, în cât amintește de Octav Desilă.

Di D. V. Barnovski va trebui să gândească serios la destinul d-sale literar și să voteze pentru una din cele doua posibilități: a se realiza prin literatură, sau prin teoretizarea unei noi vieți sexuale.

E. M.

NOTE.

Cu acest număr „Frize“ își încheie primul ciclu al existenței sale (anul I.) Vom continua să reapărem dela 1 Februarie 1935 cu regularitatea dovedită până în prezent.

Pentru ce s'a putut realiza în acest timp stau dovadă paginile noastre, redactorii neasumându-și niciun merit decât al muncii prestate și al banilor scumpi risipiți din punga unuia care mănâncă la „menu fix“ și a altuia care se prevalează de strictul necesar tineretii sale cheltuit în slujba unui ideal.

Porniți fără programe vaste pe cari să nu le putem înfăptui, (lansate numai spre umirea naivilor) am considerat că revista înseamnă răsăritul iar nu apusul unei cariere literare și ne-am pus în slujba unui tineret hulit și pe nedreptignorat, pe care în decurând începuta noastră carieră literară, l-am văzut distrugându-i se manuscrisele migălite tremurat ori trimetându-i se la closet reviste scoase cu sacrificiu banului sustras covrigului de dimineață.

Am înlăturat dela început tot ce-ar fi îngreuiat tendințele noastre pur estetice și-am avut satisfacția a uni în coloanele „Frize“-lor pe tinerii scriitori din toate colțurile românismului.

N'am vrut să facem o revistă regională încredințată de ineficacitatea unei astfel de manifestațiuni. deoarece un curent distinct literar — aparte de curentul general românesc — care să indice apariția unei astfel de publicații, nu s'a produs, iar noi atrași aici de un miraj ce s'a dovedit stărv împutit, purtăm Ardealului aceleași simțăminte ca oricărei provincii românești.

Nu ne-am înregimentat unei anumite școlii literare împărțind munca colaboratorilor doar în literatură bună și literatură proastă, atât cât priceperea noastră artistică ne-a ajutat și cât o generație poate produce la primele trepte ale ascensiunii sale, dar am știut să ne sustragem unei mentalități provinciale îmbăcșite, ce confundă arta cu morala, politica, interesele familiare, ale buzunarului etc.

Și cu această ocazie se cere arătată și lupta ce a trebuit angajată cu o adversitate locală ce ne-a pândit lașă pela colțuri, insinuând și ponegrind, provocând izbucnirea noastră din notele cunoscute pe cari le susținem pe deantregul cu bravura și liniștea oamenilor cari au spus adevărul în toată nuditatea lui. În legătură cu aceasta este necesar să desavuăm pe cei cari în necunoștință de cauză încearcă să ne judece pentru că le-am șifonat legăturile sindrofiale ori le-am contrazis înclinațiunile sentimentale.

În această chestiune singurul judecător este conștiința noastră cinstită.

Nu trebuie ascunsă nici lipsa de interes pentru o manifestație tinerească, românească și desinteresată, arătată nouă de acest Brașov, „centru romanesc de cultura“ cum este numit pe toate cărările de cei obișnuiți să-i faceseze suculentele subvenții

Satisfacția și aprecierea celor ce facem noi aici, o avem cu prisosință din cele ce se scriu despre noi de oameni indicați și obiectivi, ce nu știu că avem ochi urâți și nu se împiedică de persoana noastră pământeană care poate să fie nevolnică și să nu plecămultora.

În această atmosferă vom continua pe linia literară trasată, amplificată de experiența noastră și susținută de colaboratorii noștri cărora li se vor adăuga cei cari nu așteaptă dela noi decât satisfacții spirituale.

Va trebui însă adâncită acea luptă necrutătoare ce-am angajat-o cu hienele literare și continuată curățarea buboiului până la straturile sângerânde, din convingerea că generația noastră spirituală, ce stă la o frângere de drum istorică, este indicată să lichideze și cu toți excrocii, profitorii și proxeneții literari.

Și în această luptă contăm pe înțelegerea și aportul celorlalte publicații tinerești cu atât mai mult cu cât la carul greutăților noastre a revenit acest Aurel Marin, prietenul de totdeauna și inițiatorul „Frize“-lor, alături de noi.

— Ne-am bucurat citind în ultimul număr al „Familiei“ schița lui Neagu Rădulescu: „Evanția a luat 10“, în care stilul, debarasat de obiceiul trambulinelor fanteziste, se apropie de seriozitatea stilului clasic. Astfel umorul lui Neagu devine consistent și demn de reținut.

— „Într'o gară mică“ romanul d-rei Sidonia Drăgușanu este o carte scrisă de o femeie bine crescută. Atât se observă aceasta, încât după lectura lui te simți constipat de atâta bună creștere și cu un gol teribil în suflet. Ce Dumnezeu, numai atât se poate spune despre două fete ajunse la vârsta dintre liceu și facultate?

— Revista bătrână și scumpă ca o cocotă îngâmfată „Convorbiri literare“, ne numește revistă de avangardă. Ce va fi înțelegând bătrânul recenzent prin revistă de avangardă și citatul acela simplu și duos din poezia lui Silviu Roda? De ce nu deschide ochii să vadă că literatură asemănătoare publică și „R. F. R.“ și „Azi“ și toate celelalte. Poate ne-am constituit noi toți în avangardiști, numai ca să facem sânge rău bătrânilor dela „Convorbiri“, sau o fi altceva mai trist, mai dureros de trist?

— Am primit la redacție cartea: „lacrimi incandescente“ de mihail sabini. Din 31 pagini, 7 sunt umplute cu o înșirare de enormități și aberații, cari se întitulează „poeme“; prețul 300 lei. Se închee cu: „cum este cosmosul, neantul și spiritul, lacrima din cartea aceasta de fața e multiplă și definitivă“. D-l mihail sabini trebuie închis o singură dată și tot definitiv în cuvintele „prost și imbecil.“

— În schimb traducerea d-lui A Flachs din G. Tutoveanu, au o formă corectă și redau cu fidelitate srofele tradiționaliste ale poetului care le-a scris prin anul 1900.

Revista este condusă de: Nicolae Cantonieru și Emanoil Radian.

Red. și Adm. Strada Lungă No. 160. — Un exemplar Lei 4. — Abonamentul pe un an Lei 50.—